

De Volkskrant
Donderdag 23 juli 2009, p.22

KUNSTENAARSHUIZEN

Liggend naakt in granito van Jac. Maris.

Bevreesd voor het bijzondere gebouw en zijn bewoner

Ze zijn alleen in de zomer geopend, in het weekend of op afspraak. Een rondgang langs kleine musea waar kunstenaars woonden. Deel 4: het Marishuis in Heumen.

Tekst **Truus Ruiter**

Foto **Gabriel Eisenmeier**

Overal kom je ze tegen, gemetseld in de muren van het woonhuis en de schuur: beeldjes van vrouwen en dieren. Kunstenaar Jac. Maris (1900-1996) vond een praktische oplossing voor zijn kleinere werk dat op de plank wellicht zou verstoffen. Nu vormen de soms achter struiken en bomen verborgen beelden en reliëfs, gehakt of gebakken, met de grote sculpturen in de tuin een verrassende speurtocht over het terrein van zijn voormalige atelierwoning, dat sinds 2003 officieel een museum mag heten.

Het fiere beeld op het gazon voor het Marishuis, net buiten de bebouwde kom van het Gelderse dorpje Heumen, verradt Maris' voorliefde voor paarden. 'Stieren waren zijn andere liefde', zegt (onbezoldigd) conservator Leo Ewals, kunsthistoricus en bestuurslid van de Stichting Marishuis, 'men zegt dat hij zich in deze dieren herkende.'

Het was een armoedig bouwsel dat Maris, kleinzoon van de beroemde Haagse Schoolschilder Jacob Maris, in 1926 van de gemeente kon huren. Het was niet veel meer dan een 'blokhuis', opgebouwd uit boomstammetjes, met een rieten dak. Een oud tentoonstellingsgebouw van de Wereldtentoonstelling 1913, door de Heidemij uit Amerika gehaald, aldus Ewals. 'Maris kon het in 1939 kopen en heeft tijdens de oorlog de stammetjes vervangen door stenen muren.' Ook kwam er een woonruimte bij.

Nu leidt de Looistraat langs nieuwbouw naar het huis tussen de bomen, maar indertijd stond het echt afgelegen en gold Maris in het dorp als een zonderling, die nota bene naakt in de rivier zwom. Men was een beetje bevreesd voor het bijzondere gebouw en zijn bewoner, die - zo werd gefluisterd -

met twee vrouwen woonde, zijn echtgenote en een 'assistente'.

Maar meneer pastoor stond op goede voet met hem. Maris had zich bekeerd tot het katholieke geloof, mogelijk onder invloed van zijn katholieke vrouw, en was zeer geïnteresseerd in opdrachten voor kruiswegstaties en talloze Maria's-met-kind voor kerken en kapelletjes langs de weg.

Behalve religieus werk, maakte hij later veel oorlogsmonumenten, zoals het Airborne-monument in Oosterbeek, en in Nijmegen het monument op Plein 1944 en op de Waalbrug. Ook de gedenksteen voor het Canisius College is van zijn hand.

In het Marishuis, dat jaarlijks zo'n tweehalf duizend bezoekers trekt, zijn een slordige tweehonderd sculpturen te vinden, waaronder veel keramiek, en tientallen tekeningen. Veel van zijn beelden zijn gemaakt in gietsteen, puur uit armoede', aldus Ewals, 'dan combineerde hij kiezels met beton, en kreeg zo een natuurlijk effect. Hij werkte ook met granito.'

Hij wijst op een groot, liggend naakt in het atelier dat uit marmer lijkt te zijn gehakt, maar bij nadere inspectie uit fijne, gegoten granitomozaïek blijkt te bestaan.

Mans was een echte doe-het-zelver, hij bouwde zijn eigen ovens voor het stoken van het aardewerk en in zijn atelier laste hij een grote houtkachel van plaatstaal - een kunstwerk an sich. In het atelier staat ook de schildersezal van grootvader Jacob, een object waar menig museumdirecteur verlekkerd naar zou kijken. 'Die blijft hier natuurlijk', zegt een trotse Ewals.

Hij werkt aan een catalogus van het werk van Maris, die hij in november hoopt af te ronden. Bovendien organiseert hij voor het najaar een tentoonstelling over zijn oorlogsmonumenten.

Marishuis, Looistraat, Heumen.

Marishuis.nl